

Ársskýrsla 2020

Öll vötn til Dýrafjarðar

Verkefnisstjóri
Agnes Arnardóttir

Efnisyfirlit

Inngangur	2
Meginniðurstöður	2
Markmið og tilgangur verkefnis í Brotthættum byggðum	3
Verkefnisstjóri og verkefnisstjórn	3
Meginmarkmið og starfsmarkmið byggðalags – stöðumat	4
Yfirlit yfir styrkt verkefni	6
Fundir	7
Hugleiðingar verkefnisstjóra í lok verkefnis.....	7

Inngangur

Öll vötn til Dýrafjarðar á Þingeyri er verkefni í samvinnu við Byggðastofnun undir verkefnaheitinu Brothættar byggðir. Verkefnið hófst 2018 með íbúáþingi 10.-11. mars þar sem farið var yfir áherslur og óskir íbúanna. Verkefnisstjórn var skipuð á þessu fyrsta íbúáþingi, en í henni sitja fulltrúar frá Byggðastofnun, Ísafjarðarbæ, Vestfjarðastofu og íbúum Þingeyrar alls 8 manns. Verkefnisstjóri verkefnisins var ráðinn frá 1. september sama ár. Lagt var upp með að verkefnið stæði yfir í þrjú ár með möguleika á fjórða árinu. Verkefnið hefur, miðað við upphafsár 2018, staðið yfir í þrjú ár en ekki með starfandi verkefnisstjóra nema í rúmlega tvö ár í lok árs 2020.

Verkefninu fylgir fjármagn sem m.a. ætlað er sem hvatning til athafna og ýmissa verkefna, hvort heldur sem þau tengjast atvinnuuppbyggingu eða annarsskonar samfélagsverkefnum. Þessi hvatning er í formi styrkja og auglýst er eftir umsóknum í þessa sjóði á hverju ári. Árið 2020 var undantekning frá þessu þar sem tvær úthlutanir fóru fram ásamt sérstakri úthlutun úr Öndvegissjóð Brothættra byggða. Ástæða þessarar undantekningar var aukafjármagn sem veitt var til verkefnisins til að bregðast við breyttum aðstæðum í þjóðfélaginu í kjölfar Covid-19 heimsfaraldursins. Hafa þessar breyttu aðstæður í þjóðfélaginu vegna heimsfaraldursins sett svip sinn á verkefnið. Ekki var unnt að halda íbúafund á árinu og framvinda verkefna breyttist þar sem fresta þurfti verkefnum vegna allskonar hafta í þjóðfélaginu tengt faraldrinum. Verkefnisstjóri og verkefnisstjórn þurftu að aðlaga sig breyttum aðstæðum og fóru fundir þeirra fram rafrænt sem og flest önnur samskipti á milli aðila tengd verkefninu. Þetta form hentaði vel til funda en ekki jafnvel til íbúafunda og er það ástæða þess að ákveðið var að halda ekki íbúafund árið 2020. Hér að neðan er samantekt á stöðu verkefnisins, framvindu þess, markmiðum íbúanna og stöðu styrktra verkefna.

Meginniðurstöður

Framvinda verkefnisins helst í hendur við áhuga íbúanna til að framfylgja þeim markmiðum og verkefnaáætlun sem þeir settu sér á fjölmönnum íbúafundum bæði 2018 og 2019. Einu sinni á ári í það minnsta eru haldnir íbúafundir. Á þessum íbúafundum er farið er yfir markmiðin, þar sem þau eru endurskoðuð, bætt við ef þurfa þykir og skoðað hvernig tekist hefur til.

Árið 2020 var mjög óvenjulegt ár að mörgu leyti, þar sem heimsfaraldur hefur haft veruleg áhrif á framvindu verkefnisins. Má þar fyrst nefna að ekki var unnt að halda íbúafund og mörgum verkefnum hefur þurft að fresta. En þrátt fyrir þetta hefur verkefnið haldið áfram með aðeins breyttum aðferðum. Samskipti hafa að mestu farið fram rafrænt sem hefur gengið vel, en slík samskipti hafa ekki hentað fyrir fjölmenna íbúafundi. Á íbúafundum þarf fólk að vinna saman í hópum og ekki eru allir jafn reyndir í rafrænum samskiptum og þykja þau hamlandi. Þess vegna var tekin sú ákvörðun að fresta íbúafundi ársins 2020 til ársins 2021. Þrátt fyrir þetta hefur verkefnið gengið vel og ýmislegt áunnist. Mörg verkefni eru í gangi, mislangt á veg komin og sumum þeirra er lokið. Allt eru þetta verkefni sem hafa þýðingu fyrir samfélagið á Þingeyri og við Dýrafjörð.

Frá upphafi verkefnisins 2018 hafa 55 verkefni verið styrkt að upphæð rúmlega 27,5 milljónir. Einnig fékk eitt verkefni frá Þingeyri styrk úr Öndvegissjóði kr. fjórar milljónir. Verkefnisstjóri hefur einnig aðstoðað íbúa svæðisins við að sækja um styrki í aðra samkeppnissjóði og hefur umsóknum frá svæðinu í slíka sjóði fjölgað mikið. Þó nokkur verkefni hafa fengið styrk úr þessum samkeppnissjóðum.

Með því hefur nýtt fjármagn komið inn á svæðið til atvinnuuppbyggjandi verkefna, sem sennilega hefðu ekki komið að öðrum kosti. Nokkur þessara verkefna gætu skilað auknum störfum inn á svæðið þegar fram líða stundir. Má segja að það sé ein birtingarmynd þess hvernig verkefnið hefur gengið fram til þessa.

Markmið og tilgangur verkefnis í Brothættum byggðum

Meginmarkmið verkefnisins er að stöðva viðvarandi fólksfækkun í smærri byggðakjörnum og í sveitum landsins. Verkefnið er ætlað viðkomandi byggðarlögum til að nýta sóknarfæri, einkum þau sem byggja á sérstöðu þeirra. Sérstaða verkefnisins er m.a. fólgin í virkri þátttöku íbúa og víðtæku samstarfi stjórnkerfis og stoðstofnana við viðkomandi samfélag. Í hverju verkefni, það er hverri brothættu byggð, er mótuð skýr framtíðarsýn, markmið og verkefnastofn og unnið samkvæmt áfangaskiptu verklagi Brothættra byggða.

Verkefnið miðar að víðtæku samráði og því að virkja þekkingu og getu íbúa byggðarlaga til að móta framtíðarsýn, markmið og lausnir. Þeim aðferðum sem er beitt er ætlað að stuðla að valdeflingu, sem birtist m.a. í fyrirkomulagi funda og í ferlinu í heild sinni.

Undirmerkið Brothættra byggða eru þessi:

- Að auka viðnámsprótt brothættra byggðarlaga gegn hnignun svo sem fólksfækkun, skekktri aldursdreifingu og áföllum í atvinnulífi.
- Að virkja frumkvæði og samtakamátt íbúa og auka vitund þeirra um eigin þátt í þróun samfélagsins.
- Að gefa íbúum kost á að taka þátt í forgangsriðun málefna.
- Að stilla saman strengi ríkis, sveitarfélags, opinberra stofnana, atvinnulífs og íbúa í ákvörðunum sem varða viðkomandi byggðarlag.
- Að nýta verkefnið til að vekja athygli á viðfangsefnum sem eiga við í fleiru en einu byggðarlagi og leita lausna á þeim í samstarfi við stjórnvöld og aðra hagsmunaaðila.

Í hverju byggðarlagi er gert ráð fyrir að verkefnisstjórn skilgreini svohljóðandi loforð til íbúa: „Þetta er loforð um að vinna með íbúum og hagsmunaaðilum til að tryggja að áhyggjuefni þeirra og metnaðarmál hafi bein áhrif á þá valkosti sem teknir verða til skoðunar í verkefninu.

Svo sem sjá má á undirmerkiðunum er lykilatriði að fá fram skoðanir íbúana sjálfra á framtíðarmöguleikum heimabyggðarinnar og leita lausna á þeirra forsendum í samvinnu við ríkisvaldið, landshlutasamtök, atvinnuþróunarfélög, sveitarfélagið, brottflutta íbúa og aðra hagaðila.

Verkefnisstjóri og verkefnisstjórn

Í verkefnisstjórn hvers verkefnis Brothættra byggða sitja fulltrúar viðkomandi sveitarfélags, landshlutasamtaka, atvinnuþróunarfélags, Byggðastofnunar og íbúa. Mismunandi er eftir verkefnum hvaða stofnun hýsir starf verkefnisstjóra og í verkefninu Öll vötn til Dýrafjarðar er staðan vistuð hjá Vestfjarðastofu.

Í verkefnisstjórn verkefnisins Öll vötn til Dýrafjarðar sitja eftirfarandi aðilar frá 11. sept. 2019:

- Aðalsteinn Óskarsson, Fjórðungssamband Vestfirðinga.
- Arna Lára Jónsdóttir, Ísafjarðarbæ.
- Erna Höskuldsdóttir, fulltrúi íbúa.
- Eva Pandora Baldursdóttir, Byggðastofnun.
- Helga Harðardóttir, leysir Evu Pandoru Baldursdóttur af í barnseignarleyfi, Byggðastofnun.
- Kristján Þ. Halldórsson, Byggðastofnun
- Lína Björk Tryggvadóttir, Vestfjarðastofu.
- Sigmundur F. Þórðarson, fulltrúi íbúa.
- Lára Ósk Pétursdóttir, fulltrúi íbúa.

Verkefnisstjórn og verkefnisstjóri hafa átt gott samstarf og hefur verkefnisstjórn verið góður stuðningur fyrir verkefnisstjóra.

Meginmarkmið og starfsmarkmið byggðalags – stöðumat

Meginmarkmið 1 – Fjölskylduvænt samfélag						
Starfsmarkmið	0%	25%	50%	75%	100%	Skýringar
Kynningarherferð og beinar aðgerðir til að laða fólk til Þingeyrar			X			Í vinnslu
Koma á móttökukerfi fyrir fólk sem flytur til Þingeyrar		X				Á forræði Ísafjarðarbæjar
Sniða þjónustu almenningsgangna betur að þörfum íbúa Þingeyrar og nærsveita		X				Í vinnslu - á forræði Ísafjarðarbæjar
Efla og tengja saman félagslíf mismunandi aldurshópa		X				Í vinnslu
Forgangsráða verkefnum sveitarfélagsins		X				Á forræði Ísafjarðarbæjar
Búa til app fyrir Þingeyringa til að hafa samráð um að sækja og dreifa vöru og þjónustu	X					Lítill vilji - Engin tekið að sér þetta verkefni
Huga að framtíð flugvallarins á Þingeyri			X			Mikil umræða – á forræði ríkisins
Úttekt á fjarskipa- og vegamálum			X			Í vinnslu – á forræði ríkisins
Koma upp betri upplýsingaskiltum fyrir lókanir á heiðum		X				Í vinnslu - Umræða við Vegagerðina
Vinna með Ísafjarðarbæ til að finna nýjar leiðir til að efla samgöngur á milli kjarnana			X			Mikil umræða – á forræði Ísafjarðarbæjar
Kanna hvernig best er að nýta möguleika Þingeyringa við opnun Dýrafjarðargangna				X		Í vinnslu – verkefni í gangi sem hefur fengið ÖVD styrk
Meginmarkmið 2 – Skapandi samfélag						
Starfsmarkmið	0%	25%	50%	75%	100%	Skýringar
Meta, kortleggja og skipuleggja stöðu og framlag listarinnar til samfélagsins		X				Lítið gerst – umræða átt sér stað
Skattaívilanir fyrir ný fyrirtæki	X					Á forræði ríkisins – ekkert gerst
Minni kostnaður við lítil fyrirtæki s.s. bókhaldskostnaður	X					Umræða en ekkert gerst
Greina núverandi stöðu matvælaframleiðslu á svæðinu	X					Enginn tekið þetta að sér –

<i>Skóða leyfismál varðandi sláturvinnslu - viðskiptaáætlun fyrir sláturhús og fjármögnun</i>		X				Umræða – í vinnslu
<i>Kortleggja möguleika til uppbyggingar ferðaþjónustu og/eða útivistarsvæðisins fyrir Svalvogaveg</i>	X					Engin tekið þetta að sér
<i>Kanna vilja stjórnvalda til að koma til móts við sveitarfélög með sveigjanlegri og léttari reglum varðandi skammtíma búsetu</i>		X				Umræða – í vinnslu – á forræði m.a. Ísafjarðarbæjar
<i>Efla nýsköpun með góðu aðgengi að vinnuádstöðu</i>					X	Blábankinn
<i>Stofna og virkja fjarbúafélag</i>			X			Einn fundur haldin – í vinnslu
<i>Setja upp leigumiðlun fyrir íbúðarhúsnæði sem ekki er í heilsársnotkun</i>			X			Einn fundur haldin – í vinnslu – frekar lítill áhugi
<i>Hvetja íbúana og fyrirtækin á svæðinu til að auka þátttöku sína í uppbyggingu samfélagsins</i>				X		Í vinnslu – athafnaklúbbur stofnaður – fundir haldnir
<i>Vinna að því að byggðakvóti og sértækur byggðakvóti nýtist sem best á Þingeyri</i>			X			Verðið að vinna í þessu en lítill framgangur
Meginmarkmið 3 – Umhverfisvæn útivistarparadís						
Starfsmarkmið	0%	25%	50%	75%	100%	Skýringar
<i>Greina möguleika fyrir vikingaferðaþjónustu</i>	X					Ekki hafið
<i>Styrkja golffélagið</i>				X		Verkefnið fékk styrk – í vinnslu
<i>Finna leiðir til öflunar fjármagns, gagngert til að merkja betur göngu- og hjólaleiðir</i>				X		Í vinnslu í samráði við Ísafjarðarbæ – styrkt verkefni
<i>Kanna vilja ferðaþjónustuaðila og heimafólks um aðgangstýringu að náttúruperlum</i>		X				Þjóðgarðshugmyndir ræddar – í vinnslu – á forræði ríkisins
<i>Halda ágengum plöntum í skeffjum og gæta að heilbrigði strandsjávar</i>			X			Í vinnslu – á forræði Ísafjarðarbæjar
<i>Móta skýra langtímastefnu í umhverfismálum með sjálfbærni að leiðarljósi</i>		X				Umræða átt sér stað – á forræði Ísafjarðarbæjar
<i>Setja af stað átaksverkefni sem miðar að því að hafa bæinn snyrtilegan</i>			X			Í vinnslu í samvinnu við sveitarfélagið
<i>Hvetja Ísafjarðarbæ til að hafa fráveitumál í lagi</i>			X			Í vinnslu í samvinnu við sveitarfélagið
<i>Koma upp afmörkuðu gáma- og geymslusvæði</i>		X				Verður ekki – ekki vilji hjá sveitarfélaginu
<i>Ganga frá Námunni í Sneiðingnum</i>	X					Á forræði Ísafjarðarbæjar
<i>Koma á fót kynningu og fræðslu um flokkun sorps fyrir íbúa og ferðamenn</i>					X	Búið að halda kynningarfund og gefa út bækling
<i>Stuðla að frekara viðhaldi gangstétta og gatna</i>			X			Í vinnslu – Ísafjarðarbær
<i>Stuðla að viðhaldi fasteigna bæjarins</i>		X				Lítið þokast – ekki á fjárlögum sveitarfélagsins núna
<i>Hvetja fyrirtækin til að vera með virka umhverfisstefnu og ganga vel um sín svæði</i>		X				Umræða átt sér stað – í vinnslu
<i>Upplýsa íbúa um fyrirtælanir og daglegan rekstur fiskeldis og aðra nýtingu sjávar</i>					X	Arctic Fish hefur haldið einn íbúafund og kynnt sínar áætlanir
Meginmarkmið 4 – Framúrskarandi útvörður Ísafjarðarbæjar						
Starfsmarkmið	0%	25%	50%	75%	100%	Skýringar
<i>Ísafjarðarbær veiti gott rafrænt aðgengi að málum og erindum bæjarins</i>					X	Er vel aðgengilegt á heimasíðu bæjarins
<i>Meta framboð og eftirspurn lóða og atvinnuhúsnæðis á Þingeyri</i>		X				Í vinnslu en þokast hægt
<i>Gera mat á möguleikum Þingeyrar til að vera "Þingstaður"</i>	X					Engin tekið þetta að sér
<i>Kanna vilja og möguleika tæknifyrirtækis eins og t.d. Snerpu til að koma upp gagnahýsingu á Þingeyri</i>	X					Engin tekið þetta að sér
<i>Stuðla að stuðningi við staðbundinn fyrirtækjarekstur</i>				X		Verkefnisstjóri hefur veitt ýmsan stuðning m.a. styrkumsóknagerð
<i>Hvetja Ísafjarðarbæ til að skoða það sem alvöru valkost að flugvöllurinn á Þingeyri verði opnaður aftur</i>					X	Umræða átt sér stað – ekki vilji fyrir hendi

Yfirlit yfir styrkt verkefni

Staða styrktra verkefna er misjöfn en flest öll verkefni sem hafa verið styrkt árið 2020 eru komin af stað. Hér fyrir neðan má sjá nákvæma stöðu miðað við árslok 2020. Samtals fjöldi verkefna er 55 þó hefur verið hætt við þrjú vegna ytri aðstæðna. Mörg verkefni hafa þurft frest vegna heimsfaraldursins og ástandsins í þjóðfélaginu. Samtals hefur verið úthlutað styrkjum að andvirði 27,57 milljónum. Kynjahlutfall umsækjenda hefur verið nokkuð jafnt.

Staða styrktra verkefna úr fyrri úthlutun 2020:

Verkefni	Úthlutað 2020	Samning.undir.	Verk.hafið	Verk.lokið
Dýra	200.000	Já	já	
Viðskiptaáætlun - Aukaafurðavinnsla á Þingeyri	450.000	Já	já	já
Grænir fingur	800.000	Já	já	
Board game night for the community of Þingeyri	150.000	já	já	
Klippikot - Eina hárgreiðslustofan á Þingeyri	350.000	já	já	
Developing Enneagram material and products (workshops) in Icelandic	250.000	já	já	
Fantasíuhátíð - undirbúningsstyrkur	250.000	já	já	
Danish Weekend in Þingeyri Summer 2021	150.000	já	já	já
Viðskiptaáætlun - Saltfiskverkun	450.000	Þáði ekki styrkinn		
Media for Tank	400.000	Já	já	
The Dýrafjordur Tank + Tunnel opening Festival	350.000	já		
Past Tunnel Strategy for Þingeyri BIS	100.000			
RoadSign for Tank	750.000	já	já	
Fegrun miðbæjar Þingeyrar	350.000	Þáði ekki styrkinn		
	5.000.000 kr			
	800.000 kr	Flutt til næstu úthl. 14.mái		
	4.200.000 kr			

Staða styrktra verkefna úr seinni úthlutun 2020 þ.e. frumkvæðissjóðs.

Verkefni	Frumkv.sj. 2020	Samning.undir.	Verk.hafið	Verk.lokið
Tankur - stálsmiðavinna	3.200.000	já	já	
Startup Westfjords'20 Nýsköpunarhraðall	400.000	já	já	já
Group Residencies	800.000	já	já	
Sumarljós og svo kemur nóttin	1.200.000	já	já	já
Website for enneagram	200.000	já	já	
Víkingasvæðið 2020	500.000	já	já	
Riding Courses for kids and beginners	1.250.000			
Fjallamennska í Vestfirsku ölpunum	500.000	já		
Reinventing Simbahöllin	150.000			
Fegrun miðbæjar Þingeyrar	600.000			
Fuglaskoðun í Alviðru - viðskiptaáætlun	400.000	já	já	
Bakkarétt í Brekkudal í Dýrafirði - forransókn	170.000			
	9.370.000 kr			

Að auki fékk verkefnið Tankur – stálsmiðavinna úthlutað 4 milljónum úr Öndvegissjóði brothættra byggða. Þessu verkefni er að ljúka og miðast við að því verði lokið 1. apríl 2021.

Fundir

Stjórnarfundir voru óvenju margir árið 2020 eða í kringum 11, bæði með allri stjórninni og undirbúningsnefnd stjórnar vegna styrkúthlutunar. Helgast þessi fjöldi stjórnafundar helst af því að það voru tvær styrkúthlutanir á árinu eins og kemur fram hér að ofan. Einnig átti stjórnin einn góðan vinnufund í september þar sem farið var vel yfir stöðu verkefna, bæði þau sem tengjast markmiðum íbúafundanna og styrktra verkefna. Rætt var um stöðu verkefnisins ásamt því hvernig nýta ætti það sem eftir er af verkefninu. Því líkur samkvæmt samningi í lok árs 2021.

Enginn íbúafundur var haldinn á árinu vegna heimsfaraldurs og ástandsins í þjóðfélaginu því tengdu t.d. hinar ýmsu takmarkanir sem fylgdu í kjölfarið.

Verkefnisstjóri hefur setið fjöldann allan af fundum utan við stjórnarfundir, sem tengjast styrkumsóknum, ýmsa aðstoð við fyrirtæki og íbúa. Mánaðarlegir fundir með bæjarstjóra og bæjarritara Ísafjarðarbæjar ásamt mánaðarlegum fundum með öðrum verkefnisstjórum Brothættra byggða.

Hugleiðingar verkefnisstjóra í lok verkefnis

Verkefnisstjóri hefur átt í miklu og góðu sambandi við íbúana. Áhugi íbúanna er þó nokkur gagnvart verkefninu, en misjafnt er hversu mikið frumkvæði íbúarnir sýna verkefnum sem tengjast markmiðunum sem þeir settu sér í upphafi. Á Þingeyri er aldursskipting íbúanna nokkuð ójöfn, þar sem stór hluti þeirra er eldra fólk sem nú þegar hefur skilað sínu framlagi til samfélagsins og tekið þátt í þeirri uppbyggingu sem hefur átti sér stað. Það er mikið til sami hópur fólks sem kemur að virkri samfélagsvinnu og er því ekki hægt að ætlast til að þessi hópur taki að sér öll þau verkefni sem tengjast markmiðum og aðgerðaráætlun ÖVD. Sem betur fer hefur orðið jákvæð þróun í þá átt, að jafna betur aldursskiptingu íbúana, þar sem nokkrar barnafjölskyldur hafa flutt til Þingeyrar á síðustu tveimur árum. Íbúasamtökin hafa eflst og hefur verkefnisstjóri komið að því verkefni, með því að sitja alla stjórnarfundir íbúasamtakanna sem áheyrnarfulltrúi. Aðstoðað við að miðla síðan áfram til sveitarfélagsins þeim málefnum sem tekin eru fyrir hverju sinni.

Stemningin í byggðalaginu er góð, bjartsýni ríkir í atvinnumálum, sem má kannski að einhverju leiti rekja til uppgangs í fiskeldi á svæðinu. Samt sem áður eru íbúarnir meðvitaðir um það að fjölbreytt atvinnulíf er eitt af forsendum búsetu og fjölbreytni samfélagsins.

Verkefnisstjóri er þokkalega sáttur með framgang verkefnisins en hefði kannski viljað sjá hlutina gerast hraðar. En hafa ber í huga, að þegar lengi hefur verið niðursveifla þá tekur það lengri tíma en þrjú til fjögur ár að snúa þróuninni við. Þegar á heildina er litið hefur verkefnið stuðlað að því að aukið fjármagn hefur komið inn í samfélagið og fjölbreytt aðstoð við íbúana átt sér stað, sem nýst hefur til samfélags- og atvinnuuppbyggingar. Tíminn verður síðan að leiða í ljós hversu mikið kemur út úr verkefni sem þessu.